

Herijking Klimaatprogramma 2013-2016

Oktober 2012

Coördinator Klimaatbeleid: G. de Kort

Gemeente Helmond, Team Milieu

Tel: 0492-587098

Mail: g.de.kort@helmond.nl

Samenvatting

Stand van zaken Klimaatprogramma 2009 – 2012

Geconcludeerd kan worden dat veel concrete projecten binnen het Klimaatprogramma 2009-2012 zijn opgestart of zijn uitgevoerd. Uit de evaluatie van het Klimaatprogramma 2009-2012 is naar voren gekomen dat met name binnen het thema Gemeentelijke Organisatie en het thema Bedrijven nog veel werk verzet moet worden. Het Klimaatprogramma is opgesteld in samenwerking met een groot aantal partners. Ook bij het realiseren van onze klimaatdoelstellingen is nauw samengewerkt met o.a. overheden, woningcorporaties, bedrijven, woningeigenaren.

Tijdens de Programmaperiode 2009-2012 heeft het opzetten en uitvoeren van een gedegen monitoringsysteem prioriteit gekregen. Hierdoor krijgen we de komende jaren meer inzicht ten aanzien van de voortgang in het daadwerkelijk bereiken van de klimaatdoelstellingen.

Gemeentelijke organisatie

We willen met de gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven en door 'zelf doen' daadwerkelijk een bijdrage leveren aan het verminderen van de CO₂-uitstoot die gerelateerd is aan ons energieverbruik. Als gemeente werken we aan de verbetering van de energieprestatie van onze eigen gebouwen. Om de status klimaatneutraliteit te bereiken en behouden, zullen we stevig moeten investeren in het terugbrengen van het gas- en elektragebruik van onze gebouwen. Het resterende verbruik zal duurzaam worden opgewekt of kopen we 'groen' in.

Het opzetten van een energiemanagementsysteem, ten aanzien van de gemeentelijke gebouwen, zal deze programmaperiode prioriteit krijgen.

Huishoudens/Woningen

De Helmondse huishoudens leveren een belangrijke bijdrage aan de totale CO₂-uitstoot in onze gemeente. Deze uitstoot willen we beperken door maatregelen die zich richten op partijen die complete wijken ontwerpen of renoveren, partijen die woningen bouwen en beheren en op de bewoners van deze woningen. Deze doelgroepen hebben uiteraard andere behoeften.

Het energieverbruik in en rond woningen hangt niet alleen af van de energieprestatie van de woning maar vooral ook van het gebruik van de woning in de praktijk. We richten ons als gemeente dan ook steeds meer op het woon- en leefgedrag van de Helmondse inwoners. Dat doen we middels educatie, voorlichting en financiële prikkels (bijv. duurzaamheidslening).

Tevens zien we een trend dat energiebenodigde producten in en rondom de woning steeds complexer worden en dat systemen steeds meer met elkaar dienen te matchen. Deze ontwikkeling komt ook in woningen naar voren: voor een goede decentrale energiehuishouding zullen de toenemende verschillende (nieuwe) technieken, de (nieuwe) eenheden en de (nieuwe) actoren integraal met elkaar moeten samenwerken om het geheel stabiel te houden. Dit zal ook kansen bieden.

Bedrijven/utiliteitsbouw

De inspanningen van de afgelopen jaren hebben er toe geleid dat juist door de bedrijven zelf geconcludeerd werd dat het thema energie een gezamenlijk vervolg moet krijgen, waarbij de gemeente een belangrijke organiserende en faciliterende rol kan spelen. Een energieconvenant tussen gemeente en bedrijven vormt hier een uitstekend instrument voor. Reden voor de gemeente Helmond en de Stichting Parkmanagement bedrijventerreinen Helmond om het initiatief te nemen voor een Helmonds Energie Convenant (HEC), waarin betrokken partijen afspreken om energie te besparen, duurzame energie op te wekken, kennis en ervaring met elkaar te delen en innovatieve projecten te verkennen en zo mogelijk uit te voeren. Dit convenant zal deze programmaperiode de basis vormen voor de uitvoering van concrete energieprojecten en mobiliteitsmanagement door en bij bedrijven op de bedrijventerreinen en in het centrum.

Wij zijn van mening dat de Helmondse bedrijven en instellingen samen voldoende kennis en ervaring hebben om een stevige bijdrage te leveren aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen. Als gemeente willen we vooral de rol van 'bruggenbouwer' vervullen, door partijen bij elkaar te brengen en aandacht te schenken aan positieve voorbeelden.

Verkeer en vervoer

De maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer vloeien niet alleen voort uit klimaatbeleid, maar dragen ook bij aan een betere luchtkwaliteit en de bereikbaarheid van de stad. Door te werken aan schone, stille en zuinige mobiliteit wordt een bijdrage geleverd aan de ambities op het gebied van duurzame leefbaarheid en gezondheid. In Helmond staat Mobiliteit ook vanuit een andere invalshoek prominent op de agenda. De aanwezigheid van de High Tech Automotive Campus zorgt er voor dat

de regio Helmond voorop loopt als het gaat om innovatie op mobiliteitsgebied in zijn algemeenheid en de ontwikkeling van duurzame mobiliteitsoplossingen in het bijzonder.

Duurzame energieopties

Belangrijke opties binnen de duurzame energieopwekking in Helmond zijn de toepassing van zonne-energie en de toepassing van bodemenergie (koude-warmte-opslag en geothermie). Zonne-energie is als primaire energiebron altijd aanwezig en door integraal ontwerpen kunnen kansen op dit vlak optimaal worden benut. Bovendien gaan de technologische ontwikkelingen zeer snel en worden zonnepanelen ook financieel gezien steeds aantrekkelijker. KWO biedt niet alleen voordelen voor het klimaat, maar leidt ook tot een verhoogd wooncomfort (o.a. door koelingsmogelijkheden). Naast de toepassing van zonne-energie en KWO moet worden gedacht aan het benutten van restwarmte (creëren van warmtenetten), het toepassen van geothermie, maar ook het gebruik van wind en/of biomassa.

De mogelijkheden hiervoor zullen de komende jaren nader worden onderzocht en waar mogelijk worden toegepast. Samenwerking met andere partijen (bedrijfsleven, andere overheden en kennisinstellingen e.d.) is hierbij cruciaal. Ook moeten we bij nieuwbouwprojecten (woningen en gemeentelijke gebouwen) zeer nadrukkelijk de nadruk leggen op de toepassing van duurzame energieconcepten. De komende jaren zal hier intern intensief gehoor aan gegeven worden door het toepassen van 'duurzame planontwikkeling', naar aanleiding van de masterclasses, waar bij planontwikkeling duurzaamheid als vast onderdeel en integraal meegenomen wordt.

Organisatie

De uitvoering van het klimaatbeleid wordt weliswaar gecoördineerd vanuit het team Milieu, maar de uitvoering heeft inmiddels een vaste plaats gekregen binnen diverse andere afdelingen van de gemeente. Ook wordt structureel samengewerkt met externe partijen zoals de woningcorporaties en de andere B5-gemeenten.

Ondanks de door het Rijk gestelde ambitieuze klimaatdoelstellingen is aangegeven dat er geen vervolg wordt gegeven aan de SLOK-subsidie. Echter, de uitdaging om tot de gestelde klimaat- en duurzaamheidsambities te komen is nog altijd fors en zal, mede gezien het huidige Rijksbeleid, alleen maar toenemen. In de komende programmaperiode 2013-2016 zal een groot deel van de projecten, die reeds zijn opgestart of een afgeleide daarvan, voortgang vinden. Derhalve wordt het restant SLOK-subsidie, naast het restant krediet, ingezet voor de inspanningen binnen het Klimaatprogramma 2013-2016. Deze middelen zijn noodzakelijk om de doelstellingen binnen het milieubeleid, klimaatbeleid en duurzaamheid in het bijzonder, extra kracht bij te zetten en goed te verankeren in de maatschappij.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
H.1 Inleiding.....	5
H.2 Terugblik Klimaatprogramma 2009-2012.....	6
H.3 Nieuwe ontwikkelingen.....	7
3.1 Lokale ontwikkelingen	7
3.2 Landelijk en Europese ontwikkelingen	7
H.4 Programma 2013-2016	10
4.1 De gemeentelijke organisatie	10
4.2 Huishoudens/Woningen	11
4.3 Bedrijven/Utiliteitsbouw	12
4.4 Verkeer en Vervoer	13
4.5 Duurzame energie	13
H.5 Organisatie.....	15
5.1 Van beleid naar uitvoering	15
5.2 Communicatie en samenwerking Klimaatbeleid.....	15
5.3 Monitoring Klimaatbeleid	15
5.4 Middelen.....	16
H.6 Conclusie Klimaatprogramma 2013-2016	17
Bijlage	18

H.1 Inleiding

Rekening houdend met internationaal en nationaal beleid en afspraken die gemaakt zijn met andere overheden, is een klimaatbeleidsplan opgesteld, 'Helmond op weg naar klimaatneutraliteit', door de raad vastgesteld in november 2009. De algemene klimaatdoelstellingen die we hierin hebben geformuleerd, kunnen als volgt worden samengevat:

- We streven naar het realiseren (in 2020) van een CO₂-reductie van minimaal 20% (ten opzichte van 1990), door het verhogen van de energie-efficiëntie met 20% en de inzet van duurzame energiebronnen met 20%. Deze ambitie hebben we al eerder onderschreven, door de ondertekening van het internationale Covenant of Mayors.
- Op de langere termijn (2035 – 2045) streven we naar het bereiken van een klimaatneutrale situatie voor de totale gemeente. Op kortere termijn (2012) willen we onze eigen organisatie klimaatneutraal maken.

Bij het realiseren van deze doelstellingen hanteren we de zogenaamde Trias Energetica. Dat wil zeggen dat we ons richten op het beperken van de energievraag (stap 1), het stimuleren van het gebruik van duurzame energie (stap 2) en efficiënt en schoon gebruik van fossiele brandstoffen (stap 3). We verwachten dat we aanvullend hierop ook gebruik moeten maken van compensatie van onze broeikasgasuitstoot om de ambitie Klimaatneutraliteit uiteindelijk te bereiken.

De ambities die we voor de stad Helmond hebben, kunnen we als gemeente niet alleen realiseren. Uiteraard zullen we invulling geven aan onze voorbeeldrol en voor onze eigen organisatie maatregelen nemen. Maar zonder de inzet van de Helmondse inwoners en bedrijven zal het effect beperkt zijn. Daarom willen we deze partijen graag stimuleren om gezamenlijk met klimaatbeleid aan de slag te gaan.

Het uitvoeren van het klimaatbeleidsplan doen we gefaseerd. Voor de eerste fase (2009-2012) hebben we concrete projecten beschreven en doelstellingen geformuleerd voor verschillende klimaatthema's:

- Gemeentelijke organisatie;
- Huishoudens/woningen;
- Bedrijven en utiliteitsbouw;
- Verkeer en vervoer;
- Duurzame Energie.

In deze nota wordt allereerst ingegaan op de evaluatie van het Klimaatprogramma 2009-2012 ten aanzien van de stand van zaken van de uitgevoerde projecten en de organisatie van de uitvoering ervan. Vervolgens worden enkele nieuwe ontwikkelingen gepresenteerd, waarbij wordt ingezoomd op ontwikkelingen binnen de gemeente Helmond en landelijke ontwikkelingen ten aanzien van klimaat en duurzaamheid. Aan de hand hiervan worden de doelstellingen per klimaatthema nog eens tegen het licht gehouden en waar mogelijk geconcretiseerd. Dit leidt uiteindelijk tot dit geactualiseerd uitvoeringsprogramma met projecten voor de uitvoeringsperiode 2013 – 2016.

H.2 Terugblik Klimaatprogramma 2009-2012

Uit de evaluatie van het Klimaatprogramma 2009-2012 is naar voren gekomen dat met name binnen het thema Gemeentelijke Organisatie en het thema Bedrijven nog veel werk verzet moet worden. In de evaluatie worden per thema voorbeelden gegeven van projecten welke tot op heden binnen het Klimaatprogramma uitgevoerd zijn. Bij het uitvoeren van de klimaatprojecten is de samenwerking met externe partners essentieel. Het Klimaatprogramma is opgesteld in samenwerking met een groot aantal partners. Ook bij het realiseren van onze klimaatdoelstellingen is nauw samengewerkt met o.a. overheden, woningcorporaties, bedrijven, woningeigenaren.

Geconcludeerd kan worden dat veel concrete projecten binnen het Klimaatprogramma 2009-2012 zijn opgestart of zijn uitgevoerd. In de komende programmaperiode 2013-2016 zal een groot deel van de projecten, of een afgeleide daarvan, voortgang vinden.

Tijdens het Klimaatprogramma 2009-2012 heeft het opzetten en uitvoeren van een gedegen monitoringsysteem prioriteit gekregen. Hierdoor krijgen we de komende jaren meer inzicht ten aanzien van de voortgang in het daadwerkelijk bereiken van de klimaatdoelstellingen.

H.3 Nieuwe ontwikkelingen

3.1 Lokale ontwikkelingen

Sinds de vaststelling van de Klimaatnota in 2009 zijn diverse gemeentelijke beleidsplannen vastgesteld die een link hebben met klimaatbeleid. Het gaat om de volgende plannen:

- Milieuvisie 2025, Helmond Duurzaam op weg;
- Nota Duurzaam Inkopen;
- Nota Openbare Verlichting;
- Actualisering Gemeentelijk Waterplan;
- Nota elektrisch rijden;
- Economische visie 2012-2016; Helmond ondernemende stad in een Toptechnologie regio.

Ook bij de ontwikkeling van de Helmondse Stadsvisie en de voorbereiding van de Structuurvisie 2030 worden de doelstellingen van de Klimaatnota meegenomen.

Door de verdere verankering van het klimaatbeleid in ander beleid heeft de uitvoering een meer structureel karakter gekregen. De verankering van duurzaamheid in de gemeentelijke organisatie heeft bovendien een belangrijke impuls gekregen door de organisatie van de Masterclasses 'duurzaam gebouwde omgeving'. Hierbij is met planologen, stedenbouwkundige, ontwerpers en projectleiders van de verschillende disciplines gediscussieerd over duurzame stedelijke ontwikkeling in brede zin. Naar aanleiding van de Masterclasses is een intensiever communicatietraject opgestart rondom het thema Duurzaamheid. Dit kent namelijk zijn uitvoering binnen verschillende afdelingen en het doel is dat op een eenduidige wijze wordt gecommuniceerd.

3.2 Landelijk en Europese ontwikkelingen

Lokale Klimaat Agenda

De Stimuleringsregeling voor lokale Klimaatinitiatieven kent vanaf 2013 geen vervolg. Derhalve is eind 2011 de Lokale Klimaat Agenda gepresenteerd. Gemeenten, provincies en waterschappen worden door het rijk opgeroepen om de agenda te tekenen en zo kenbaar te maken dat ze actief aan klimaatbeleid (blijven) werken. Lokale klimaatinitiatieven worden zo kenbaar gemaakt en gedeeld met de rest van Nederland. In de Klimaatagenda zijn 10 speerpunten benoemd, verdeeld over 5 thema's te weten: duurzame gebouwde omgeving, duurzame mobiliteit, duurzame bedrijven, duurzame energie en klimaatneutrale stad en regio.

De 10 speerpunten zijn:

- Bestaande woningen en gebouwen energiezuiniger maken
- Naar energieneutrale nieuwbouw
- Naar betere ketenmobiliteit
- Duurzaam goederenvervoer
- Groen gas en elektrisch vervoer
- Lokale duurzame economie
- Energiebesparing bedrijven via handhaving
- Lokale duurzame energie productie
- Smart Grids
- Transitie naar de 'Klimaatneutrale stad en regio'

Ondertekening levert geen financiële ondersteuning op. De meerwaarde moet worden gezocht in: communicatie (duidelijk maken waar de gemeente voor staat) en uitwisseling kennis en informatie (deelname aan landelijke leergroepen). Ook de gemeente Helmond heeft de Klimaatagenda inmiddels getekend, maar de speerpunten zijn nog niet expliciet benoemd.

Europees beleid en regelgeving

Om de klimaatverandering te beperken tot minder dan 2°C heeft de Europese Commissie de 'Roadmap for moving to a competitive low-carbon economy in 2050' opgesteld (maart 2011). Uitgangspunt hierbij is het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen in 2050 met 80 tot 95% ten opzichte van 1990, conform de afspraken die hierover gemaakt zijn in Cancun en Kopenhagen. Voortbouwend op de reeds geleverde inspanningen moet de EU passende strategieën ontwikkelen om het traject te volgen en moeten alle lidstaten, tenzij ze dat al gedaan hebben, nationale routekaarten ontwikkelen om hun economie koolstofarm te maken. De Commissie zal daartoe een aantal vereiste instrumenten en kaders aanreiken.

Aansluitend bij de beleidsuitgangspunten heeft de Europese Commissie een wetgevingsvoorstel voorbereid dat (bindende) maatregelen omvat om verdere besparingen te realiseren in energievoorziening en –verbruik (de energie efficiëntie richtlijn of Energy Efficiency Directive). Enkele belangrijke punten uit het conceptrichtlijn hebben betrekking op:

- het verhogen van het renovatietempo in de bouw, waarbij overheidsgebouwen een voorbeeldrol moeten vervullen (verplichte renovatiedoelstelling);
- het verplichten van de lidstaten om gemeenten en andere openbare instellingen aan te moedigen om een energie-efficiëntieplan vast te stellen (eventueel als onderdeel van een breder klimaat- of milieuplan) en een energiebeheerssysteem in te voeren;
- het verplichten van de lidstaten om betaalbare energieaudits mogelijk te maken voor alle eindverbruikers (ook huishoudens en MKB-bedrijven).

Het is de bedoeling dat de richtlijn eind 2012 van kracht wordt en in 2013 wordt geïmplementeerd in de lidstaten.

Overigens ligt er al vastgestelde Europese regelgeving die voor een deel nog in Nederland moet worden geïmplementeerd. Zo bepaalt de European Performance of Building Directive (EPBD) onder meer dat bij de oplevering van een gebouw een energielabel verplicht wordt en nieuwbouw vanaf 2020 energieneutraal moet gebeuren (voor overheidsgebouwen vanaf 2018). Ook bij renovatie gaan eisen gesteld worden op het gebied van energie-efficiency.

Plan van aanpak energiebesparing gebouwde omgeving

In februari 2011 heeft het rijk het 'Plan van aanpak energiebesparing gebouwde omgeving' gepresenteerd. De afgelopen jaren is vooral ingezet op het ontwikkelen van een structurele markt voor energiebesparende maatregelen door middel van het sluiten van convenanten met marktpartijen, zowel voor de nieuwbouw als voor de bestaande bouw. Het nieuwe plan van aanpak sluit hierop aan en richt zich op twee aangrijpingspunten: het gedrag van de gebruiker en de energetische kwaliteit van het gebouw.

Gedrag:

In februari 2011 heeft de Eerste Kamer ingestemd met een wetsvoorstel gericht op de invoering van slimme meters. De slimme meter zorgt niet alleen voor meer inzicht in het energiegebruik (gedrag), maar vormt bovendien een opmaat naar energienetten waarmee de plaatselijke energievraag en –aanbod op elkaar kunnen worden afgestemd.

Energetische kwaliteit:

- Om in de bestaande bouw meer vaart te kunnen maken, zet het kabinet in op een grootschalige aanpak van de bestaande gebouwen, onder de noemer blok-voor-blok. In het kader hiervan zijn inmiddels enkele pilotprojecten gestart (waaronder Buurt-voor-buurt Eindhoven).
- Voor gemeentelijke gebouwen geldt de voorbeeldrol (zie Europees beleid en wetgeving). Er worden afspraken gemaakt met als doel het bezit van gemeenten, provincies en waterschappen op minimaal energielabel C-niveau te brengen.
- De bestaande convenanten (zoals Meer met Minder en het Lenteakkoord) worden, in overleg met de convenantpartners, tegen het licht worden gehouden van de veranderde doelstellingen en de veranderde economische omstandigheden.

- Aansluitend op Europese regelgeving zijn of worden enkele wetten en regels aangescherpt. Het gaat hierbij met name om:
 - Het woningwaarderingssysteem (Uitvoeringswet Huurprijzen woonruimte);
 - De Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD)
 - Stapsgewijze aanscherping en handhaving van de EPC c.q. zelfregulering
 - Van EPC naar EPG
- Innovatieprogramma Energiesprong (2010 - 2014: doel van dit programma is om alle partijen in de gebouwde omgeving in beweging te zetten om innovatief naar energiegebruik te kijken, wat moet leiden tot een sprong naar grootschalige toepassing van duurzame energie en een forse reductie van fossiele brandstoffen. De blok-voor-blok aanpak vormt onderdeel van het programma.

H.4 Programma 2013-2016

Het uitvoeren van het Klimaatbeleidsplan met de doelstellingen voor de langere termijn 2035-2040 doen we gefaseerd. Voor de eerste fase (2009-2012) hebben we zoals bekend projecten beschreven en doelstellingen geformuleerd voor verschillende thema's. Ook voor de langere termijn richten we ons op de volgende vijf klimaatthema's:

- Gemeentelijke organisatie;
- Huishoudens/Woningen;
- Bedrijven/Utiliteitsbouw;
- Verkeer en Vervoer;
- Duurzame Energie;

Voor de periode tot en met 2016 zijn per thema concrete doelstellingen geformuleerd die een verdere specificatie vormen van de algemene Helmondse Klimaatambities. Om de doelstellingen te bereiken hebben we de inzet ook voor de komende jaren zoveel mogelijk in concrete projecten beschreven.

4.1 De gemeentelijke organisatie

We willen met de gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld geven en door 'zelf doen' daadwerkelijk een bijdrage leveren aan het verminderen van de CO₂-uitstoot die gerelateerd is aan ons energieverbruik. Als gemeente werken we aan de verbetering van de energieprestatie van onze eigen gebouwen. Om de status klimaatneutraliteit te bereiken en behouden, zullen we stevig moeten investeren in het terugbrengen van het gas- en elektragebruik van onze gebouwen. Het resterende verbruik zal duurzaam worden opgewekt of kopen we 'groen' in.

Het opzetten van een energiemanagementsysteem, ten aanzien van de gemeentelijke gebouwen, zal deze programmaperiode prioriteit krijgen.

Ook de openbare verlichting binnen de gemeente Helmond is een grote energieverbruiker. Door de openbare verlichting te verduurzamen, onder andere door de toepassing van innovatieve technieken, kan een forse energiebesparing gerealiseerd worden.

Daarnaast zullen we de komende jaren onze gemeentelijke inkoop (producten en diensten) verduurzamen, waarbij we aansluiten op de landelijke toetsingscriteria voor duurzaam inkopen bij gemeenten (100% duurzaam in 2015). Een belangrijk onderdeel van de inkoop is de inkoop van elektriciteit en gas die al voor 100% 'vergroend' is. De inkoop van groene stroom zorgt ervoor dat de klimaatimpact van het gemeentelijke elektriciteitsverbruik al volledig is gereduceerd.

De medewerkers zullen worden geïnformeerd, geïnspireerd en gemotiveerd om zowel in hun eigen gedrag op de werkplek als bij het uitvoeren van gemeentelijke projecten structureel rekening te houden met klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Dit is belangrijk omdat de medewerkers door hun contacten met andere partijen als een ambassadeur de klimaatboodschap van de gemeente kunnen uitdragen. Concreet betekent dit dat we zullen investeren in interne communicatie (gedragscampagne) en opleidingen en cursussen.

Het vervoer dat gerelateerd is aan onze eigen organisatie bestaat uit woon-werkverkeer en werk-werkverkeer. Voor dat laatste hebben we als gemeente een bescheiden eigen wagenpark, waarvoor een wagenparkscan is uitgevoerd om na te gaan of een verduurzaming, met name op het gebied van elektrisch vervoer, mogelijk is. Daarnaast zullen we onze medewerkers op meerdere manieren stimuleren om bij het woonwerkverkeer gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Corresponderende speerpunten vanuit landelijke Klimaatagenda

- Bestaande gebouwen energiezuiniger maken
- Naar energieneutrale nieuwbouw

Projecten 2013 - 2016

- Energiemanagement gemeentelijke gebouwen en dienstgebouwen
- Duurzaam inkopen
- Verduurzamen openbare verlichting
- Onderzoek naar energiemaatregelen en besparing bij renovatie en nieuwbouw
- Onderzoek en toepassing duurzame energie bij bestaande gemeentelijke gebouwen
- Interne klimaat- en duurzaamheidscampagne

Trend na 2016

Na 2016 zal de nadruk vooral liggen op het verder verduurzamen van de gemeentelijke gebouwen en de gemeentelijke inkoop. In het kader van de gemeentelijke inkoop geven we steeds meer invulling aan onze rol als 'launching customer' bij de introductie van nieuwe technieken onder andere op het gebied van duurzaam vervoer.

4.2 Huishoudens/Woningen

De Helmondse huishoudens leveren een belangrijke bijdrage aan de totale CO2-uitstoot in onze gemeente. Deze uitstoot willen we beperken door maatregelen die zich richten op partijen die complete wijken ontwerpen of renoveren, partijen die woningen bouwen en beheren en op de bewoners van deze woningen. Deze doelgroepen hebben uiteraard andere behoeften.

Bij het realiseren van nieuwbouwwijken en/of het grootschalig renoveren van bestaande wijken streven we naar een hoog duurzaamheidsgehalte, waarbij we niet alleen kijken naar bv. de energieprestatie op woningniveau maar ook naar de energie-infrastructuur. Bij het realiseren van duurzaamheid op wijkniveau zijn we echter als gemeente slechts een van de vele spelers in het veld. Onze aanpak is hierbij dan ook vooral gericht op 'samenwerken'.

Daarnaast hebben we in het kader van de ontwikkeling van bestemmingsplannen de mogelijkheid om te reguleren. We doen dit door het toepassen van 'duurzame planontwikkeling', naar aanleiding van de masterclasses, waarbij binnen de betrokken gemeentelijke afdelingen duurzaamheid als vast onderdeel en integraal meegenomen wordt.

De partijen die in Helmond bouwen en beheren stimuleren we op de diverse manieren om met klimaatbeleid aan de slag te gaan. Zo leggen we met de Helmondse woningbouwcorporaties prestatieafspraken vast. Hierdoor wordt niet alleen een milieubijdrage geleverd maar werken we ook aan het terugdringen van de woonlasten van onze inwoners.

Voor het maken van prestatieafspraken met corporaties maar ook met andere bouwende partijen, passen we het instrument GPR-Gebouw (Gemeentelijke Praktijk Richtlijn) toe. Dit is een integraal instrument voor duurzaam bouwen, bezoek- en aanpasbaar bouwen en het Politiekeurmerk Veilig Wonen. De concrete invulling van de gestelde ambities wordt, meer dan voorheen, overgelaten aan de bouwpartijen.

De energieprestatie van woningen wordt uitgedrukt in een zogenaamde EPC-waarde. In het Bouwbesluit is de wettelijke bovengrens voor nieuwbouwwoningen vastgelegd. Deze waarde zal de komende jaren worden aangescherpt. Onze ambities voor nieuwbouw liggen momenteel 10% lager dan de wettelijke norm. Over deze lagere EPC-waarde communiceren we met ontwikkelaars, aannemers, woningbouw corporaties en energiebedrijven. Wanneer we vanuit onze regelgevende rol eisen opleggen of hierover afspraken maken (EPC), zullen we steeds meer inzetten op consequent toezien op de naleving hiervan. Het gaat hierbij niet alleen om het controleren van de EPC-berekeningen maar ook om de actieve controle op de bouwplaats.

Het energieverbruik in en rond woningen hangt niet alleen af van de energieprestatie van de woning maar vooral ook van het gebruik van de woning in de praktijk. We richten ons als gemeente dan ook steeds meer op het woon- en leefgedrag van de Helmondse inwoners. Dat doen we middels educatie, voorlichting en financiële prikkels (bijv. duurzaamheidslening).

Tevens zien we een trend dat energievragende producten in en rondom de woning steeds complexer worden en dat systemen steeds meer met elkaar dienen te matchen. Deze ontwikkeling komt ook in woningen naar voren: voor een goede decentrale energiehuishouding zullen de toenemende verschillende (nieuwe) technieken, de (nieuwe) eenheden en de (nieuwe) actoren integraal met elkaar moeten samenwerken om het geheel stabiel te houden. Dit zal ook kansen bieden. Geprobeerd wordt verschillende groepen (leveranciers van producten en services, onderzoek/onderwijsinstellingen, designers, gebruikers, overheden) bij elkaar te brengen om hiervoor met oplossingen te komen.

Corresponderende speerpunten vanuit landelijke Klimaatagenda

- Bestaande gebouwen energiezuiniger maken
- Naar energieneutrale nieuwbouw

Projecten 2013 - 2016

- Grootschalige wijkgerichte aanpak (slim renoveren) bestaande (particuliere) woningbouw

- Prestatieafspraken met woningcorporaties
- Opstellen van energievisies bij bouwplanontwikkelingen.
- Energielabels en handhaving energieprestaties nieuwbouw, mede nav toepassing GPR-gebouw
- Communicatie gericht op gedrag tav energie en duurzaamheid (wijkgerichte aanpak)
- Duurzaamheidslening
- Implementatie 'duurzame planontwikkeling' (nav Masterclasses 2011-2012)
- Ontwikkeling en toepassing nieuwe technologieën voor goede decentrale energiehuishouding (opwek en verbruik)

Trend na 2016

Na 2016 zal de nadruk nog steeds vooral liggen op het aanscherpen van de (wettelijke) normen voor nieuwbouwwoningen en de handhaving daarvan, waarbij energieneutrale woningen meer en meer de trend worden. Conform de Cradle-to-cradle-gedachte zal in toenemende mate gebruik worden gemaakt van zonne-energie en duurzame, herbruikbare materialen. Veel klimaatwinst wordt bereikt door het verbeteren van de energieprestatie van bestaande woningen (labelverbetering). In samenwerking met kennisinstellingen en corporaties zullen verbeterconcepten (inclusief gedragscampagne) uitgewerkt worden door bijvoorbeeld te investeren in nieuwe technieken, slimme woningen.

4.3 Bedrijven/Utiliteitsbouw

In de programmaperiode 2009-2012 heeft de Stichting bedrijventerreinen Helmond middels de oprichting van de werkgroep 'Energiebewust Ondernemen' energiebesparing bij bedrijven als één van haar speerpunten benoemd. Met het project wordt tevens aansluiting gezocht bij de klimaatdoelstellingen van de Gemeente Helmond namelijk, het streven naar een klimaatneutrale gemeente. De inspanningen van de afgelopen jaren hebben er toe geleid dat geconcludeerd werd dat het thema energie een gezamenlijk vervolg moet krijgen, waarbij de gemeente een belangrijke organiserende en faciliterende rol kan spelen. Een energieconvenant tussen gemeente en bedrijven vormt hier een uitstekend instrument voor. Reden voor de gemeente Helmond en de Stichting Parkmanagement bedrijventerreinen Helmond om het initiatief te nemen voor een Helmonds Energie Convenant (HEC), waarin betrokken partijen afspreken om energie te besparen, duurzame energie op te wekken, kennis en ervaring met elkaar te delen en innovatieve projecten te verkennen en zo mogelijk uit te voeren. Dit convenant zal deze programmaperiode de basis vormen voor de uitvoering van concrete energieprojecten en mobiliteitsmanagement door en bij bedrijven op de bedrijventerreinen en in het centrum.

Corresponderende speerpunten vanuit landelijke Klimaatagenda

- Lokale duurzame economie
- Energiebesparing bedrijven via handhaving

Projecten 2013 - 2016

- Helmonds Energie Convenant
- Uitvoeren energieprojecten bedrijven bedrijventerreinen en centrum (start met energiescan)
- Mobiliteitsmanagement (o.a. schoner vervoer)
- Energiebesparing bedrijven middels handhaving
- GPR Utiliteitsbouw

Trend na 2016

Ook in de periode na 2016 zullen we ons blijven richten op samenwerkingsprojecten met bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van energie en mobiliteit. Wij zijn van mening dat de Helmondse bedrijven en instellingen samen voldoende kennis en ervaring hebben om een stevige bijdrage te leveren aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen. Als gemeente willen we vooral de rol van 'bruggenbouwer' vervullen, door partijen bij elkaar te brengen en aandacht te schenken aan positieve voorbeelden.

4.4 Verkeer en Vervoer

De maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer vloeien niet alleen voort uit klimaatbeleid, maar dragen ook bij aan een betere luchtkwaliteit en de bereikbaarheid van de stad. Door te werken aan schone, stille en zuinige mobiliteit wordt een bijdrage geleverd aan de ambities op het gebied van duurzame leefbaarheid en gezondheid. In Helmond staat Mobiliteit ook vanuit een andere invalshoek prominent op de agenda. De aanwezigheid van de High Tech Automotive Campus zorgt er voor dat de regio Helmond voorop loopt als het gaat om innovatie op mobiliteitsgebied in zijn algemeenheid en de ontwikkeling van duurzame mobiliteitsoplossingen in het bijzonder.

Daarnaast richten we ons op de meer traditionele maatregelen zoals het stimuleren van het gebruik van fiets en openbaar vervoer en het verbeteren van de doorstroming.

Corresponderende speerpunten vanuit landelijke Klimaatagenda

- Naar betere ketenmobiliteit
- Duurzaam goederenvervoer
- Groen gas en elektrisch vervoer

Projecten 2013 - 2016

- Uitvoering fietsbeleid
- Uitvoering beleid openbaar vervoer
- Uitvoering beleid elektrisch rijden
- Ontwikkeling innovatie verkeers- en vervoersconcepten

Trend na 2016

Ook na 2016 richten we onze aandacht op innovatie op mobiliteitsgebied in zijn algemeenheid en de ontwikkeling van duurzame mobiliteitsoplossingen in het bijzonder. Het stimuleren van duurzaam (elektrisch) vervoer en de samenwerking met de High Tech Automotive Campus spelen hierbij een essentiële rol.

4.5 Duurzame energie

Om de ambities uit het Helmondse klimaatbeleid te kunnen halen, wordt in eerste instantie ingezet op energiebesparing. Energie die niet verbruikt wordt, hoeft immers niet opgewekt te worden. Daarnaast zal echter flink geïnvesteerd moeten worden in de toepassing van duurzame energie. Alleen op die manier kan de status Klimaatneutraal op termijn (2025 – 2045) worden bereikt.

Belangrijke opties hierbij zijn de toepassing van zonne-energie en de toepassing van koude-warmte-opslag (KWO). Zonne-energie is als primaire energiebron altijd aanwezig en door integraal ontwerpen kunnen kansen op dit vlak optimaal worden benut. Bovendien gaan de technologische ontwikkelingen zeer snel en worden zonnepanelen ook financieel gezien steeds aantrekkelijker. KWO biedt niet alleen voordelen voor het klimaat, maar leidt ook tot een verhoogd wooncomfort (o.a. door koelingsmogelijkheden). Een aandachtspunt bij de toepassing van KWO is de relatie met de kwaliteit van de bodem en het (diepere) grondwater.

Naast de toepassing van zonne-energie en KWO moet worden gedacht aan het benutten van restwarmte (creëren van warmtenetten), het toepassen van geothermie, maar ook het gebruik van wind en/of biomassa. De mogelijkheden hiervoor zullen de komende jaren nader worden onderzocht en waar mogelijk worden toegepast. Samenwerking met andere partijen (bedrijfsleven, andere overheden en kennisinstellingen e.d.) is hierbij cruciaal.

Corresponderende speerpunten vanuit landelijke Klimaatagenda

- Lokale duurzame energieproductie
- Smart grids

Projecten 2013 - 2016

- Actualisatie 'duurzame energiescan' / 'visie duurzame energie Helmond'
- Toepassing aardwarmte (KWO en geothermie)
- Zonne-energie
- Toepassen duurzame energie in nieuwbouw en renovatie
- Samenwerking in relatie tot toepassing van duurzame energie

Trend na 2016

In de periode na 2016 zullen steeds meer samenwerkingsverbanden (o.a. met bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden) moeten opzetten voor het realiseren van een lokale of regionale energievoorziening.

Ook moeten we bij nieuwbouwprojecten (woningen en gemeentelijke gebouwen) zeer nadrukkelijk de nadruk leggen op de toe passing van duurzame energieconcepten. De komende jaren zal hier intern intensief gehoor aan gegeven worden door het toepassen van 'duurzame planontwikkeling', naar aanleiding van de masterclasses, waar bij planontwikkeling duurzaamheid als vast onderdeel en integraal meegenomen wordt.

H.5 Organisatie

5.1 Van beleid naar uitvoering

Het klimaatbeleidsplan vormt de basis voor meer concrete en actuele uitvoeringsprogramma's. In dit uitvoeringsprogramma beschrijven we in detail de inspanningen die Helmond de komende jaren moet verrichten om de doelstellingen te bereiken (inclusief verantwoordelijke en betrokken partijen, benodigde middelen e.d.). Voor de eerste periode (2009-2012) heeft deze uitwerking al plaatsgevonden in de vorm van het SLOK-programma. Rekening houdend met de eerder genoemde gefaseerde aanpak zullen we, zoals we nu ook in 2012 hebben gedaan, elke 4 jaar de volgende acties ondernemen:

- Evaluatie uitvoeringsprogramma inclusief monitoring;
- Bijstellen/concretiseren doelstellingen per thema;
- Opstellen nieuw uitvoeringsprogramma;

Daarnaast zullen we (tenminste jaarlijks) de realisatie van de doelstellingen bewaken, met behulp van een gedegen monitoringssysteem (mede conform de afspraken uit het Convenant of Mayors).

5.2 Communicatie en samenwerking Klimaatbeleid

Het realiseren van de doelstellingen van het klimaatbeleidsplan vergt niet alleen inzet van de gemeentelijke organisatie. Als gemeente kunnen we het niet alleen. Om onze doelstellingen te bereiken zullen we andere partijen, zoals inwoners en bedrijven, moeten stimuleren om met energiebesparing en de toepassing van duurzame energie aan de slag te gaan.

Dit gebeurt bijvoorbeeld door structurele communicatie middels wijkgerichte acties (particuliere woningen of huurwoningen) of campagnes voor bedrijven. We sluiten hierbij zoveel mogelijk aan op bestaande campagnes en initiatieven die internationaal, nationaal en provinciaal al zijn gestart. Daarnaast zullen we ook de komende programmaperiode weer fors inzetten op samenwerking. Op dit moment werken we al intensief samen met externe partners zoals de woningcorporaties, het management van bedrijventerreinen, de High Tech Automotive Campus, de Groene Campus, EnergieClub Regio Helmond en andere overheden zoals de provincie, het SRE en andere grote Nederlandse gemeenten (B5, G27). De samenwerking zullen we voortzetten en ten aanzien van klimaatbeleid intensiveren.

5.3 Monitoring Klimaatbeleid

Op verschillende niveaus wordt er gewerkt aan een volledig monitoringssysteem van het Klimaatbeleid. Niet alleen binnen het Klimaatbeleid is een gedegen monitoringssysteem een vereiste, maar de monitoring is tevens een onderdeel van de nieuwe Milieuvisie. Vanuit het, mede door Helmond ondertekende, Burgemeestersconvenant dient eveneens voldaan te worden aan monitoringseisen.

Inmiddels is op landelijk niveau een klimaatmonitor beschikbaar waarmee de CO₂-voetafdruk van de gemeente kan worden bepaald. Naar verwachting kunnen de resultaten van de landelijke monitor worden gebruikt om aan de monitoringseisen van het Burgemeestersconvenant te voldoen. Naast deze algemene monitor heeft Helmond beschikking op de CO₂-monitor. Met dit programma kan de winst van individuele projecten inzichtelijk worden gemaakt. Tot dusver zijn echter maar een beperkt aantal projecten ingevoerd en in de programmaperiode 2013-2016 zal dit verder uitgewerkt moeten worden. De ontwikkelingen ten aanzien van monitoringssystemen, op landelijk niveau, zijn in volle gang. Dit geeft onzekerheid over de beste aanpak. De ontwikkelingen hieromtrent zullen dan ook intensief gevolgd worden en in de tussentijd zal de jaarlijkse evaluatie van het Programma inzicht geven op de uitgevoerde werkzaamheden.

5.4 Middelen

Bij het opstellen van het SLOK-programma (uitvoeringsprogramma 2009 - 2012) is een inschatting gemaakt van de uren en kosten die gepaard gaan met de uitvoering. Naast de, door het Rijk, beschikbaar gestelde SLOK-subsidie, € 220.000,-, is voor deze periode extra krediet beschikbaar gesteld, € 515.000,-, aangezien deze middelen niet voldoende werden geacht om de genoemde doelstellingen voor 2012 te bereiken. Ook voor de Programmaperiode 2013-2016 is nu een dergelijke inschatting gemaakt. In de bijlage is een totaaloverzicht aan projecten en bijbehorende geraamde kosten toegevoegd.

De totale kosten voor de uitvoering van dit Klimaatprogramma 2013-2016 zijn € 1.174.000

De dekking is als volgt:	Kosten interne uren	€ 594.000 (gedekt via reguliere begroting)
	Restant krediet	€ 580.000
	Nog te dekken	€ 0

In 2012 vindt de evaluatie en eindafrekening plaats van de SLOK-subsidie (2009-2012). Inmiddels heeft het Rijk aangegeven dat er, in verband met de bezuinigingen, geen vervolg wordt gegeven aan deze Rijkssubsidie. Dit ondanks de eveneens door het Rijk gestelde ambitieuze klimaatdoelstellingen. In de komende programmaperiode 2013-2016 zal een groot deel van de projecten, die reeds zijn opgestart of een afgeleide daarvan, voortgang vinden.

Derhalve wordt het restant SLOK-subsidie, naast het restant krediet, ingezet voor de inspanningen binnen het Klimaatprogramma 2013-2016 waarvoor middelen nodig zijn. Deze middelen zijn noodzakelijk om de doelstellingen binnen het milieubeleid, klimaatbeleid en duurzaamheid in het bijzonder, extra kracht bij te zetten en goed te verankeren in de maatschappij.

Voor de periode na 2016 is de omvang van de benodigde middelen moeilijk vast te stellen. Op de langere termijn zal vooral geïnvesteerd moeten worden in grootschalige duurzame energie, maar hier zullen met name andere partijen (andere overheden, marktpartijen) een bijdrage aan moeten leveren. Ook is nog niet duidelijk in hoeverre er op de langere termijn nog sprake zal zijn van landelijke subsidieregelingen.

H.6 Conclusie Klimaatprogramma 2013-2016

Uit de evaluatie van het Klimaatprogramma 2009-2012 is naar voren gekomen dat met name binnen het thema Gemeentelijke Organisatie en het thema Bedrijven nog veel werk verzet moet worden. Geconcludeerd kan worden dat veel concrete projecten binnen het Klimaatprogramma 2009-2012 zijn opgestart of zijn uitgevoerd. Echter de uitdaging om tot de gestelde klimaat- en duurzaamheidsambities te komen is nog altijd fors en zal, mede gezien het huidige Rijksbeleid, alleen maar toenemen. In de komende programmaperiode 2013-2016 zal een groot deel van de projecten, of een afgeleide daarvan, voortgang vinden. Hierbij zijn, zoals in de Programmaperiode 2009-2012, de projecten gekoppeld aan de verschillende klimaatthema's:

- Gemeentelijke organisatie;
- Huishoudens/woningen;
- Bedrijven en utiliteitsbouw;
- Verkeer en vervoer;
- Duurzame Energie.

De middelen moeten worden ingezet voor de inspanningen binnen het Klimaatprogramma 2013-2016 zijn afkomstig van het restant (subsidie en krediet) van de Programmaperiode 2009-2012.

De komende programmaperiode zal wederom fors ingezet worden op samenwerking. Dit zal in veel gevallen zelfs intensiveren. Op dit moment werken we al intensief samen met externe partners zoals de woningcorporaties, het management van bedrijventerreinen en centrummanagement, de High Tech Automotive Campus, de Groene Campus, EnergieClub Regio Helmond en andere overheden zoals de Provincie, het SRE en andere grote Nederlandse gemeenten (B5, G27).

In de Programmaperiode 2009-2012 is gestart met het opzetten en uitvoeren van een gedegen monitoringsysteem. Hierdoor krijgen we de komende jaren meer inzicht ten aanzien van de voortgang in het daadwerkelijk bereiken van de klimaatdoelstellingen. In de programmaperiode 2013-2016 zal dit verder uitgewerkt moeten worden. De ontwikkelingen ten aanzien van monitoringssystemen, op landelijke niveau, zijn in volle gang. Dit geeft onzekerheid over de beste aanpak. De ontwikkelingen hieromtrent zullen dan ook intensief gevolgd worden en in de tussentijd zal de jaarlijkse evaluatie van het Programma inzicht geven op de uitgevoerde werkzaamheden.

Bijlage

Uitvoeringsprogramma 2013-2016